

Preventivní program proti šikanování

Základní škola a mateřská škola Líšnice, okres Praha - západ
Líšnice 19, 252 10 Mníšek pod Brdy

Zpracovatel:
Mgr. Tereza Lišková
školní metodik prevence

platnost od 2. září 2019

1. Obsah

ÚVOD	1
1. Cíl.....	3
2. Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikany	4
3. Krizový plán pro řešení šikany (také viz. KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY)	6
4. Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání	8
5. Šikana zaměřená na učitele	9
PŘÍLOHA 1 - Doplnující informace k šikaně	11
PŘÍLOHA 2 -	13
SEZNÁMENÍ ZAMĚSTNANCŮ ŠKOLY S PREVENTIVNÍM PROGRAMEM PROTI ŠIKANOVÁNÍ.....	13

ÚVOD

**Základní škola a mateřská škola Líšnice, Líšnice 19, Mníšek pod Brdy 252 10,
Praha - západ**

Preventivní program proti šikanování

Vypracovala:	Mgr. Tereza Lišková, metodička prevence
Schválila:	Mgr. Alena Fialová, ředitelka školy
Všichni pracovníci ZŠ s ním byli seznámeni:	29. srpna 2019
Směrnice nabývá platnosti dne:	2. září 2019
Směrnice nabývá účinnosti dne:	2. září 2019

Preventivní program proti šikanování vychází z těchto dokumentů:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí – žáků ve školských zařízeních zřizov. MŠMT č.j. 37 014/2005-25
- Školní řád ZŠ a MŠ Líšnice, okres Praha – západ
- Preventivní program ZŠ a MŠ Líšnice, okres Praha – západ
- Plán poradenských služeb ZŠ a MŠ Líšnice, okres Praha - západ
- Krizový plán ZŠ a MŠ Líšnice, okres Praha – západ

Preventivním programem proti šikanování je dokument, který slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a pomoc a spolupráci poskytujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se na prevenci šikany a nabízí postupy při řešení šikanování. Je určený všem pedagogickým pracovníkům školy, dále nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy

Stejně tak jako s Preventivním programem školy (dříve MPP) jsou s Preventivním plánem pro řešení šikanování vždy na začátku školního roku seznámeni žáci a jejich zákonní zástupci.

1. Cíl

Cílem Preventivního programu proti šikanování je naplnění jednoho z hlavních pilířů naší školy „Škola, ve které se nebojíme“. To znamená, že „*vztahy mezi žáky a učiteli jsou v naší škole nastaveny, podporovány a rozvíjeny tak, aby vytvářely pro děti bezpečný prostor, ve kterém se nebudou bát chybovat, nevědět, myslet divergentně, postavit se většině, vstoupit do dialogu či mít jiný názor než učitel. Velký důraz je kladen na rozvoj mezilidských vztahů mezi dětmi, na otevřenosti a důvěře.*“ (ŠVP ZŠ LÍŠNICE)

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu (viz. *Kyberšikana*).

Šikana je jev, který doprovází společnou výchovně vzdělávací činnost. Může se tedy vyskytnout i na naší škole. Naším cílem je vytvořit takové prostředí (soubor preventivních aktivit), které minimalizují výskyt šikany.

Za důležitý předpoklad pro fungování tohoto programu považujeme celoškolský přístup (jednotnost a důslednost) a také spolupráci se zákonnými zástupci.

2. Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikany

Dobrym vztahum ve škole slouží též VRBA (schránka důvěry), kterou žáci hojně využívají. Obsah vrby je projednáván každý týden na celoškolském setkání KRUH (pokud si to dítě nepřeje jinak). Tento předmět slouží jako možnost pro řešení celoškolských problémů, proškolení dětí o bezpečnosti před volnem, prostor k probírání preventivních témat, prezentaci prací jednotlivých tříd, organizaci společných akcí. Někdy je toto celoškolské setkání „rozpuštěno“ do tříd a slouží jako třídnická hodina.

CELOŠKOLNÍ AKTIVITY		
	Preventivní aktivita proti šikaně	garant
KRUH – září/říjen	Seznámení žáků se školním řádem objasnění rozdílů mezi názvy šikanování a škádlení; seznámení žáků s Preventivním programem školy; seznámení s VRBOU (schránka důvěry)	metodik prevence ředitelka školy třídní učitelé
	Škola v přírodě – cílem je rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky jednotlivých ročníků	všichni pedagogové

1. a 2. ročník		
	Preventivní aktivita proti šikaně	garant
TŘÍDNICKÉ HODINY v prvním týdnu	Vytvoření pravidel třídy, hry na podporu spolupráce a důvěry v kolektivu třídy	třídní učitel
TŘÍDNICKÉ HODINY během školního roku	Třídní učitel během roku monitoruje situaci ve třídě. V případě potřeby (podezření) může udělat sociometrii, zařadit místo jakékoli hodiny třídnickou hodinu věnovanou komunikaci a řešení aktuálních problémů kolektivu. Tuto změnu zaznamená do třídní knihy (Poznámky) a nahlásí MP k zapsání do preventivního deníku.	třídní učitel
během školního roku	<ul style="list-style-type: none"> Rozvíjení sociálních vztahů ve třídě formou her, příběhů, celoročního tématu. Budování důvěry u dětí a neustále jim nabízet prostor pro vyjádření. Seznámení s lidskými právy a násilím v rámci PRV. 	třídní učitel metodik prevence

3.– 5. ročník		
	Preventivní aktivita proti šikaně	garant
TŘÍDNICKÉ HODINY v prvním týdnu	Vytvoření pravidel třídy, hry na podporu spolupráce a důvěry v kolektivu třídy	třídní učitel
TŘÍDNICKÉ HODINY během školního roku	Třídní učitel během roku monitoruje situaci ve třídě. V případě potřeby (podezření) může udělat sociometrii, zařadit místo jakékoli hodiny třídnickou hodinu věnovanou komunikaci a řešení aktuálních problémů kolektivu. Tuto změnu zaznamená do třídní knihy (Poznámky) a nahlásí MP k zapsání do preventivního deníku.	třídní učitel
Besedy, preventivní bloky během školního roku	<ul style="list-style-type: none"> • Seznámení s problematikou šikany a kyberšikany, proniknutí do právního vědomí (formou besedy, zážitkového programu. neziskové organizace) • Témata násilí, agresivní chování. 	metodik prevence třídní učitelé vyučující INF

ZAMĚŠTANCI, ZÁKONNÍ ZÁSTUPCI		
	Preventivní aktivita proti šikaně	garant
SRPEN/ZÁŘÍ	Seznámení s evaluací minimálního preventivního programu za uplynulý rok a seznámení s novým MPP; upozornění na možná rizika	metodik prevence
během školního roku	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelná informovanost rodičů na webu, preventivní nástěnky, mailem... • Pravidelné informování zaměstnanců školy, náměty pro třídnické hodiny, nabídky školení v rámci prevence... 	metodik prevence

3. Krizový plán pro řešení šikany (také viz. KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY)

- ! Jeho úkolem je eliminovat či minimalizovat škody v případě, že došlo k šikanování ve školním prostředí.
- ! Účinné a bezpečné řešení vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu studia a formy šikanování.
- ! Každý projev chování připomínající šikanu a jiné agresivní chování je třeba oznámit metodiku prevence, který dále informuje vedení školy a stanoví postup řešení.

Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií. Proto existují dva typy scénáře:

SCÉNÁŘ 1:

POKUD ZAMĚSTANEC ŠKOLY ZJISTÍ INFORMACE O POČÁTEČNÍ ŠIKANĚ (stádium 1 – a počátek 3) a JINÉM AGRESIVNÍM CHOVÁNÍ, JE POVINNEN POSTUPOVAT NÁSLEDOVNĚ!:

1. Neprodleně oznámit toto zjištění metodikovi prevence.
2. Následuje schůzka metodika prevence, třídního učitele, ředitele školy, případně svědků z řad zaměstnanců a jsou dohodnuty další kroky.
3. Metodik prevence, třídní učitel, výchovný poradce (podle domluvy) vedou rozhovory s obětí a svědky. Vše zaznamenat. Zjistit:
  - Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí.
  - Kdo je agresorem, kolik je agresorů. Kdo z nich je iniciátor – aktivní účastník šikanování.
  - Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem.
  - K jak vážným a agresivním a manipulativním projevům došlo.
  - Jak dlouho šikana trvá.
4. Možný rozhovor s dalšími svědky.
5. Metodik prevence a ředitelka školy provedou rozhovor s agresorem/agresory (Opět je třeba vše písemně zaznamenat. Pokud je více agresorů je možné je nechat mezi sebou konfrontovat.)
6. Telefonické oznámení stavu věci rodičům
  - agresorů (ředitelka školy) → následná schůzka MP, ředitelka školy, výchovný poradce, třídní učitelka, rodiče.
  - agresorů (metodik prevence, třídní učitel) → následná schůzka MP, výchovný poradce, třídní učitel rodiče.
7. Potrestání agresora podle sankčního řádu školy/krizového plánu.
8. Práce se třídou, ve které k šikaně došlo – třídní učitel, metodik prevence, psycholog...

SCÉNÁŘ 2: POKROČILA NEOBVYKLÁ ŠIKANA

- Pomoc u pokročilé šikany s neobvyklou formou – tzv. výbuchu skupinového násilí nebo také školního „lynčování“ má charakter krizového scénáře. V tomto případě nelze čekat na odborníka - specialistu, protože oběti jsou ohroženy na zdraví nebo dokonce na životě a později je většinou nemožné případ vyšetřit. Jedná se o případ šikany, kdy dochází k trestnému činu (provinění) nebo se jedná o podezření na takovýto trestný čin (provinění). Škola tuto situaci není schopna vyřešit sama. Je nutná spolupráce specializovaných institucí a policie.

POKUD JE ZAMĚSTANEC ŠKOLY SVĚDKEM ŠIKANY VE STÁDIU (3 – 5) nebo JINÉHO AGRESIVNÍHO CHOVÁNÍ, JE POVINNEN POSTUPOVAT NÁSLEDOVNĚ!:

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany.
2. Bezprostřední záchrana oběti (první pomoc, popř. přivolání záchranné služby), zastavení skupinového násilí (oddělení agresorů).
3. Kontaktování metodika prevence, který bezprostředně kontaktuje ředitele školy a rodiče oběti o události. S vedením školy se domluví další postup.
4. Zabránění domluvě na křivé výpovědi
  - dozor pedagogů, jiných dospělých osob.
  - oddělení agresorů– zajistit u všech skupin dozor a hlavně nevyslýchat.
5. Oznámení na policii, paralelně - navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům (ředitel školy, metodik prevence)
6. Vlastní vyšetřování (ředitel školy, metodik prevence, třídní učitel).
  - rozhovor s obětí a informátory
  - nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
  - individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
  - rozhovor s agresory
  - **NIKDY NEKONFRONTOVAT OBĚTI A AGRESORY!**
7. Spolupráce s dalšími institucemi.
8. Potrestání agresora a další práce s agresorem.
9. Práce se třídou, skupinou, ve které k šikaně došlo.

4. Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

V mateřské škole se vyskytují prvky šikany nebo zárodečná stádia šikany, přesto je potřeba zásah pedagoga, neboť i neléčené skrytá a počáteční šikana může působit velké škody a trápení.

Minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou

- **rozhovor s dítětem, které ubližuje** – srozumitelně dítěti vysvětlit, že porušilo pravidla, navrhnout změnu chování...
- **zavedení ochranného režimu oběti** - není vhodné konfrontovat oběť a agresora, v počátku pro jistotu MŠ nastaví přísnější dozor
- **práce se skupinou** – je vhodné v MŠ využít intervenční program (Získání žádoucích vzorů chování, „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno. Vhodné je začlenit činnosti podporující spolupráci.)
- **rozhovor se zákonnými zástupci dítěte agresora** – probíhá, až když je situace zmapovaná. Důležitá je maximální snaha získat spolupráci rodičů.

Nedílnou součástí je další vzdělávání pedagogů v oblasti šikanování a práce s dětským kolektivem.

5. Šikana zaměřená na učitele

- Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy.
- Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.
- Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.
- Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí.
- Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

Prevence šikany zaměřené na učitele:

- **celoškolní přístup** - dobré sociální klima, uvědomění si rizika výskytu šikany učitele ve škole, otevřené odmítání takového chování
- **vedení školy** - vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru
- **jasně stanovený postup školy**, jakým mají pedagogové oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno,
- **pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla chování ve třídě** – na konflikty reaguje včas, používá stanovené důsledky nerespektování dohodnutých pravidel chování, vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontaci ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konfrontaci
- **pedagog posiluje zapojení žáků do výuky** – dává jim na výběr, činí výuku pro žáky zajímavou
- **pedagog očekává úspěch od všech žáků** – staví na silných stránkách žáka, neponižuje a nezesměšňuje žáka před třídou, při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost
- **pedagog si všímá změn v náladě, emocích a v chování** žáka a včas na ně reaguje,
- **problémy neřeší sám**, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
-

KRIZOVÝ PLÁN

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáka, je vdané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Je zapotřebí, aby škola neočekávala a nevyžadovala, aby takovou situaci pedagog řešil sám.

- Problémy pedagog neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem si pedagog zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek byl bolestný i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Proto je zapotřebí věnovat čas zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat sociální podporu od kolegů a případně vyhledat odbornou pomoc.
- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola proto zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrála, škola zajistí intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.

PŘÍLOHA 1 - Doplnující informace k šikaně

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

1. Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
2. Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.
3. Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
4. Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
5. Skutečnost, že se jim podřizuje.
6. Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
7. Honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
8. Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)

Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

ŠKÁDLENÍ	ŠIKANOVÁNÍ
Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponižit.
2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Zodolňování, zmužnění.	Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
4. Citlivost: Vcítění se do druhých.	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opřevovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezprávi. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplatí je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

Základní formy šikany (Kolář, 2011)

1. stádium ZROD OSTRAKISMU	Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.
2. stádium FYZICKÁ AGRESE A PŘITVRZOVÁNÍ MANIPULACE	V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity - například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.
3. stádium VYTVOŘENÍ JÁDRA !!!	Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro“. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.
4. stádium VĚTŠINA PŘIJÍMÁ NORMY	Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.
5. stádium TOTALITA NEBOLI DOKONALÁ ŠIKANA	Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

**PŘÍLOHA 2 -
SEZNÁMENÍ ZAMĚSTNANCŮ ŠKOLY S PREVENTIVNÍM PROGRAMEM PROTI
ŠIKANOVÁNÍ**

**Všichni zaměstnanci školy jsou povinni řídit se tímto dokumentem a nesmí
vynášet informace mimo školu.**

*Svým podpisem stvrzuji, že jsem byl/a seznámen/a s Preventivním programem
proti šikanování.*

datum	jméno	funkce	podpis
29.8.2019	Mgr. Tereza Lišková	ŠMP, třídní učitelka	
29.8.2019	Mgr. Alena Fialová	ředitelka školy, VP, třídní učitelka	
29.8.2019	Mgr. Kamila Ehrenbergerová	zástupkyně ředitelky, třídní učitelka, ŠSP	
29.8.2019	Mgr. Lenka Veverková	třídní učitelka ZŠ	
29.8.2019	Olga Chase	třídní učitelka ZŠ	
29.8.2019	Mgr. Kateřina Hozmanová	Učitelka ZŠ	
29.8.2019	Mgr. Veronika Kopecká	Učitelka ZŠ	
29.8.2019	Martina Bicanová	vychovatelka, AP, učitelka ZŠ	
29.8.2019	Adéla Hnilíčková, DiS.	Vychovatelka ZŠ	
29.8.2019	Bohuslava Humhalová	školní asistentka	
30.8.2019	Lucie Vebrová	vedoucí učitelka MŠ	
30.8.2019	Bc. Jaroslava Marhoulová	učitelka MŠ	
30.8.2019	Petra Hatáková	učitelka MŠ	
30.8.2019	Linda Vebrová	učitelka MŠ	